

SANSKRIT PRACTICE SET-1

1. 'हरये रोचते भक्तिः' इति वाक्ये 'हरये' पदे कः कारकः?

- (A) करणम् (B) सम्प्रदानम्
(C) कर्म (D) अपादानम्

उत्तरम्: (B) सम्प्रदानम् (रुच्यर्थानां प्रीयमाणः इति सूत्रेण चतुर्थी/सम्प्रदानम्)

2. मेघदूते मेघस्य मार्गवर्णने सर्वप्रथमं कस्याः नद्याः उल्लेखः प्राप्यते?

- (A) रेवायाः (नर्मदायाः) (B) वेत्रवत्याः
(C) गङ्गायाः (D) सिन्धोः

उत्तरम्: (A) रेवायाः (नर्मदायाः)

3. 'स्था' (तिष्ठति) धातोः लङ् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) अतिष्ठत् (B) अस्थात्
(C) तिष्ठेत् (D) स्थास्यति

उत्तरम्: (A) अतिष्ठत्

4. 'जगदीशः' इति पदस्य शुद्धः सन्धिविच्छेदः कः?

- (A) जगत् + ईशः (B) जगदी + शः
(C) जगन् + ईशः (D) जगत + ईशः

उत्तरम्: (A) जगत् + ईशः

5. तालिकां समीचीनतया मेलयित्वा समुचितं विकल्पं चिनुत -

स्तम्भः 'क' (कृतिः)	स्तम्भः 'ख' (रचयिता)
(1) किरातार्जुनीयम्	(i) कालिदासः
(2) उत्तररामचरितम्	(ii) भारविः
(3) मेघदूतम्	(iii) बाणभट्टः
(4) कादम्बरी	(iv) भवभूतिः
(A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)	(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iii)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)

6. 'पञ्चगङ्गम्' इति पदे कः समासः?

- (A) द्विगुः (B) अव्ययीभावः
(C) तत्पुरुषः (D) द्वन्द्वः

उत्तरम्: (B) अव्ययीभावः ('नदीभिश्च' सूत्रेण नदीवाचकपदेन सह सङ्ख्यावाचकस्य अव्ययीभावः भवति)

7. '49' (एकोनपञ्चाशत्) इत्यस्य सङ्ख्यायाः कृते शुद्धं संस्कृतपदं किम्?

- (A) एकोनपञ्चाशत् / नवचत्वारिंशत् (B) पञ्चाशत्
(C) एकोनषष्टिः (D) एकोनचत्वारिंशत्

उत्तरम्: (A) एकोनपञ्चाशत् / नवचत्वारिंशत्

8. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य चतुर्थाङ्के कण्वर्षः शकुन्तलां प्रति उपदेशः कतिषु श्लोकेषु मुख्यतया वर्णितः (चतुःश्लोकी)?

- (A) पञ्चसु श्लोकेषु (B) चतुर्षु श्लोकेषु
(C) त्रिषु श्लोकेषु (D) सप्तसु श्लोकेषु

उत्तरम्: (B) चतुर्षु श्लोकेषु

9. किरातार्जुनीयस्य प्रथमसर्गस्य अन्तिमश्लोके कस्य शब्दस्य प्रयोगः अस्ति?

- (A) श्रियः (B) लक्ष्मीः
(C) विजयः (D) धर्मः

उत्तरम्: (B) लक्ष्मीः (भारवेः काव्यस्य प्रत्येकसर्गस्य अन्ते 'लक्ष्मी' शब्दप्रयोगः अस्ति)

10. निम्नवाक्येषु अशुद्धवाक्यं किम् अस्ति?

- (A) सह पादेन खञ्जः अस्ति। (B) शिष्यः गुरवे नमस्करोति।
(C) सः अश्वेन पतति। (D) वृक्षात् पत्राणि पतन्ति।

उत्तरम्: (C) सः अश्वेन पतति। (शुद्धरूपम्: 'सः अश्वात् पतति' इति अपादानकारके पञ्चमी)

11. अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तलायाः प्रियंवदानसूययोश्च सख्यभावः कस्य आदर्शं प्रदर्शयति?

- (A) ईर्ष्यायाः (B) निस्वार्थप्रेममैत्र्याः
(C) स्वार्थस्य (D) अहङ्कारस्य

उत्तरम्: (B) निस्वार्थप्रेममैत्र्याः

12. 'इति + आदि' इत्यनयोः सन्धौ कः शब्दः निष्पद्यते?

- (A) इत्यादि (B) इत्यादी
(C) इतीयादि (D) इतादि

उत्तरम्: (A) इत्यादि (इको यणचि सूत्रेण यण् सन्धिः)

13. 'शिवराजविजयम्' इति गद्यकाव्यस्य विभाजनं केषु कृतम् अस्ति?

- (A) सर्गेषु (B) उल्लासेषु
(C) निःश्वासेषु (विरामेषु च) (D) अङ्केषु

उत्तरम्: (C) निःश्वासेषु (विरामेषु च) [३ विरामाः, १२ निःश्वासाः]

14. 'प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः' इति सूक्तिः कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृता?

- (A) उत्तररामचरितात् (B) नीतिशतकात्
(C) मेघदूतात् (D) किरातार्जुनीयात्

उत्तरम्: (B) नीतिशतकात्

15. 'ते ग्रामं गच्छन्ति।' इत्यस्य हिन्दीभाषायाम् अनुवादः कः?

- (A) वे सब गाँव जाते हैं। (B) वह गाँव जाता है।
(C) तुम गाँव जाते हो। (D) हम सब गाँव जाते हैं।

उत्तरम्: (A) वे सब गाँव जाते हैं।

16. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य चतुर्थाङ्के 'ओदकान्तात्' पदस्य कः अर्थः?

- (A) जलस्य समीपात् / जलाशयं यावत् (B) वनस्य अन्तात्
(C) मार्गस्य म Node (D) गृहस्य द्वारात्

उत्तरम्: (A) जलस्य समीपात् / जलाशयं यावत्

17. उत्तररामचरिते रामस्य विलापं दृष्ट्वा का नदी सीतां समाश्वासयति?

- (A) तमसा (B) मन्दाकिनी
(C) यमुना (D) नर्मदा

उत्तरम्: (A) तमसा

18. 'देव + ऐश्वर्यम्' इत्यस्य सन्धियुक्तं रूपं किम्?

- (A) देवैश्वर्यम् (B) देवेश्वर्यम्
(C) देवाश्वर्यम् (D) देवौश्वर्यम्

उत्तरम्: (A) देवैश्वर्यम् (वृद्धिरेचि सूत्रेण वृद्धि सन्धिः)

19. मेघदूते विरही यक्षः कुत्र निवसन् आसीत्?

- (A) कैलासपर्वते (B) रामगिर्याश्रमेषु
(C) अलकापुर्याम् (D) उज्जयिन्याम्

उत्तरम्: (B) रामगिर्याश्रमेषु

20. 'घनश्यामः' इति पदे कः समासः?

- (A) तत्पुरुषः (B) कर्मधारयः (उपमानपूर्वपदः)
(C) द्विगुः (D) बहुव्रीहिः

उत्तरम्: (B) कर्मधारयः (उपमानपूर्वपदः)

21. 'गुरवे नमः' इति वाक्ये 'गुरवे' इति पदे का विभक्तिः?

- (A) तृतीया (B) चतुर्थी
(C) पञ्चमी (D) षष्ठी

उत्तरम्: (B) चतुर्थी ('नमः'स्वस्तिस्वाहास्वधाऽलं वषड्योगाच्च' सूत्रेण चतुर्थी)

22. माहेश्वरसूत्रेषु 'अण्' प्रत्याहारे कति वर्णाः समाविष्टाः सन्ति?

- (A) त्रयः (अ, इ, उ) (B) पञ्च
(C) नव (D) चत्वारः

उत्तरम्: (A) त्रयः (अ, इ, उ)

23. 'वारि' (जलम्) शब्दस्य द्वितीया बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) वारीणि (B) वारीणी
(C) वारीन् (D) वारिभिः

उत्तरम्: (A) वारीणि

24. व्याकरणशिक्षणस्य 'आगमन-निगमन-विधिः' किमर्थं श्रेष्ठा मन्यते?

- (A) केवलम् स्मरणाय (B) उदाहरणैः सह नियमानां स्पष्टीकरणाय
(C) समयस्य नासाय (D) पुस्तकाधारितत्वात्

उत्तरम्: (B) उदाहरणैः सह नियमानां स्पष्टीकरणाय

25. तालिकां समीचीनतया मेलयत (पात्राणि - ग्रन्थाः) -

स्तम्भः 'क' (पात्रम्)	स्तम्भः 'ख' (ग्रन्थः)
(1) शुकनासः	(i) उत्तररामचरितम्
(2) वनेचरः	(ii) अभिज्ञानशाकुन्तलम्
(3) वासन्ती	(iii) कादम्बरी
(4) प्रियंवदा	(iv) किरातार्जुनीयम्

- (A) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii) (B) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(ii)
(C) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(iii) (D) (1)-(iii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

26. 'हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः' इति सूक्तिः केन उक्ता?

- (A) युधिष्ठिरेण (B) वनेचरेण
(C) भीमेन (D) द्रौपद्या

उत्तरम्: (B) वनेचरेण (किरातार्जुनीये १/४)

27. 'किरातार्जुनीयम्' इति महाकाव्ये 'किरात' शब्दः कस्य बोधकः अस्ति?

- (A) शिवस्य (B) अर्जुनस्य
(C) इन्द्रस्य (D) वनेचरस्य

उत्तरम्: (A) शिवस्य (किरातवेषधारी भगवान् शिवः)

28. 'पौ + अकः' इत्यस्य सन्धौ किं रूपं निष्पद्यते?

- (A) पावकः (B) पोवकः
(C) पवकः (D) पाविकः

उत्तरम्: (A) पावकः (एचोऽयवायावः इति अयादिसन्धिः)

29. 'अहोरात्रम्' इति पदे कः समासः?

- (A) द्वन्द्वः (B) तत्पुरुषः
(C) द्विगुः (D) बहुव्रीहिः

उत्तरम्: (A) द्वन्द्वः (अहश्च रात्रिश्च)

30. नीतिशतकानुसारं मूर्खस्य हृदयस्य रञ्जनं कः कर्तुं शक्नोति?

- (A) ब्रह्मा अपि न शक्नोति (B) विद्वान्
(C) राजा (D) पण्डितः

उत्तरम्: (A) ब्रह्मा अपि न शक्नोति ('ब्रह्माऽपि तं नरं न रञ्जयति')

31. संस्कृतभाषाशिक्षणे 'श्रवणकौशलस्य' विकासाय किं सर्वाधिकम् उपयुक्तम्?

- (A) मौनवाचनम् (B) आदर्शवाचनं तथा संभाषणम्
(C) श्यामपट्टलेखनम् (D) कण्ठस्थीकरणम्

उत्तरम्: (B) आदर्शवाचनं तथा संभाषणम्

32. 'कृ' धातोः लट् लकारे प्रथमपुरुष-बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) कुर्वन्ति (B) करोति
(C) कुर्वन्ति (D) कुर्वते

उत्तरम्: (A) कुर्वन्ति

33. 'प्रत्येकम्' इति पदे कः सन्धिः अस्ति?

- (A) दीर्घः (B) गुणः
(C) यण् (D) वृद्धिः

उत्तरम्: (C) यण् (प्रति + एकम्)

34. शुक्रनासोपदेशे चन्द्रापीडः कस्मै उपदिश्यते?

- (A) तारापीडेन (B) शुक्रनासेन
(C) वैशम्पायनेन (D) कादम्बर्या

उत्तरम्: (B) शुक्रनासेन (राज्याभिषेककाले मन्त्रिणा शुक्रनासेन)

35. निम्नलिखितेषु शुद्धं वाक्यं चिनुत -

- (A) सः ग्रामे गच्छति। (B) सः ग्रामं गच्छति।
(C) सः ग्रामाय गच्छति। (D) सः ग्रामस्य गच्छति।

उत्तरम्: (B) सः ग्रामं गच्छति।

36. 'अस्' (होना) धातोः लट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने रूपं किम्?

- (A) अस्ति (B) सन्ति
(C) आसीत् (D) अस्तु

उत्तरम्: (A) अस्ति

37. 'दशाननः' इति पदे कः समासः?

- (A) द्विगुः (B) बहुव्रीहिः
(C) कर्मधारयः (D) तत्पुरुषः

उत्तरम्: (B) बहुव्रीहिः (दश आननानि यस्य सः - रावणः)

38. 'ग्रामात् आयाति' इति वाक्ये 'ग्रामात्' पदे कः कारकः?

- (A) अपादानम् (B) करणम्
(C) कर्म (D) सम्प्रदानम्

उत्तरम्: (A) अपादानम् (ध्रुवमपायेऽपादानम् सूत्रेण)

39. तालिकां समीचीनतया मेलयत (सन्धिपदानि - सन्धयः) -

स्तम्भः 'क' (शब्दः)	स्तम्भः 'ख' (सन्धिभेदः)
(1) देवेन्द्रः	(i) यण् सन्धिः
(2) तथैव	(ii) गुणसन्धिः
(3) स्वागतम्	(iii) अयादिसन्धिः
(4) नयनम्	(iv) वृद्धिसन्धिः

- (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii) (B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iii) (D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)

40. 'हन्' धातोः लट् लकारे प्रथमपुरुष-बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) हन्ति (B) घ्नन्ति
(C) हनन्ति (D) हतः

उत्तरम्: (B) घ्नन्ति (हन्ति, हतः, घ्नन्ति)

41. गद्यशिक्षणे 'काठिन्यनिवारणम्' कस्मिन् सोपाने क्रियते?

- (A) आदर्शवाचनात् पूर्वम् (B) आदर्शवाचनानन्तरं तथा व्याख्याकाले
(C) गृहकार्यावसरे (D) मूल्याङ्कने

उत्तरम्: (B) आदर्शवाचनानन्तरं तथा व्याख्याकाले

42. 'पितरौ' इति पदे कः समासः अस्ति?

- (A) एकशेषद्वन्द्वः (B) इतरेतरद्वन्द्वः
(C) समाहारद्वन्द्वः (D) तत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) एकशेषद्वन्द्वः (माता च पिता च)

43. नीतिशतके भर्तृहरिणा कति पद्धतयः वर्णिताः सन्ति?

- (A) दश (१०) (B) द्वादश (१२)
(C) अष्ट (८) (D) पञ्च (५)

उत्तरम्: (A) दश (१०) पद्धतयः

44. उत्तररामचरितस्य तृतीयाङ्कस्य नाम किम्?

- (A) चित्रदर्शनम् (B) छायाङ्कः
(C) पञ्चवटीप्रवेशः (D) सम्मेलनम्

उत्तरम्: (B) छायाङ्कः

45. 'त्रिभुवनम्' इति पदे कः समासः?

- (A) कर्मधारयः (B) द्विगुः
(C) द्वन्द्वः (D) तत्पुरुषः

उत्तरम्: (B) द्विगुः (त्रयाणां भुवनानां समाहारः)

46. 'तद्' शब्दस्य पुल्लिङ्गे प्रथमा बहुवचने रूपं किम्?

- (A) ते (B) ताः
(C) तानि (D) तौ

उत्तरम्: (A) ते (सः, तौ, ते)

47. 'मति' (इकारान्त-स्त्रीलिङ्ग) शब्दस्य तृतीया एकवचने रूपं किम्?

- (A) मत्या (B) मतिना
(C) मतये (D) मत्याम्

उत्तरम्: (A) मत्या

48. 'अन्तर्गते मदनवहवौ' अथवा 'अपरेयम् अतिगम्भीरा' इति कस्य विषये वर्णितम्?

- (A) शुकनासोपदेशे यौवनदोषविषये (B) मेघदूते यक्षविषये
(C) नीतिशतके मूर्खविषये (D) उत्तररामचरिते रामविषये

उत्तरम्: (A) शुकनासोपदेशे यौवनदोषविषये

49. अभिज्ञानशाकुन्तले दुष्यन्त-शकुन्तलयोः विवाहः कीदृशः आसीत्?

- (A) ब्राह्मविवाहः (B) गान्धर्वविवाहः
(C) दैवविवाहः (D) आर्षविवाहः

उत्तरम्: (B) गान्धर्वविवाहः

50. 'महाकविः' इति पदस्य समासविग्रहः कः?

- (A) महान् चासौ कविः (B) महतः कविः
(C) महान् कविः यस्य (D) महिम्ना कविः

उत्तरम्: (A) महान् चासौ कविः (कर्मधारय समासः)

51. शुकनासोपदेशे लक्ष्मीः कुतः समुत्पन्ना इति वर्णितम्?

- (A) क्षीरसागरात् (समुद्रमन्थनात्) (B) स्वर्गात्
(C) वनात् (D) यज्ञात्

उत्तरम्: (A) क्षीरसागरात् (समुद्रमन्थनात्)

52. 'नृपः याचकाय धनं ददाति।' इति वाक्ये 'याचकाय' पदे का विभक्तिः?

- (A) द्वितीया (B) तृतीया
(C) चतुर्थी (D) पञ्चमी

उत्तरम्: (C) चतुर्थी (दानार्थकधातोः योगे सम्प्रदाने चतुर्थी)

53. संस्कृतभाषाशिक्षणे 'पठनकौशलस्य' मुख्यम् उद्देश्यं किम्?

- (A) केवलम् उच्चध्वनौ उच्चारणम् (B) अर्थग्रहणपूर्वकं वाचनम्
(C) अक्षरज्ञानमात्रम् (D) द्रुतगत्या पठनम्

उत्तरम्: (B) अर्थग्रहणपूर्वकं वाचनम्

54. 'चोरभयम्' इति पदे कः तत्पुरुषसमासः?

- (A) पञ्चमीतत्पुरुषः (B) द्वितीयातत्पुरुषः
(C) तृतीयातत्पुरुषः (D) षष्ठीतत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) पञ्चमीतत्पुरुषः (चोरात् भयम् - 'भीत्रार्थानां भयहेतुः')

55. तालिकां समीचीनतया मेलयत (समासपदानि - समासाः) -

स्तम्भः 'क' (सामासिकपदम्)	स्तम्भः 'ख' (समासनाम)
(1) प्रतिदिनम्	(i) द्विगुसमासः
(2) पञ्चपात्रम्	(ii) अव्ययीभावसमासः
(3) चक्रपाणिः	(iii) तत्पुरुषसमासः
(4) राजपुरुषः	(iv) बहुव्रीहिसमासः
(A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(iii)	(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)
(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(iii)

56. 'दृश्' (पश्यति) धातोः लृट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) द्रक्ष्यति (B) पश्यिष्यति
(C) दर्शिष्यति (D) द्राक्ष्यति

उत्तरम्: (A) द्रक्ष्यति

57. 'साधु' (उकारान्त-पुल्लिङ्ग) शब्दस्य पञ्चमी एकवचने रूपं किम्?

- (A) साधोः (B) साधुना
(C) साधवे (D) साधौ

उत्तरम्: (A) साधोः

58. 'वागीशः' इत्यत्र कः सन्धिः अस्ति?

- (A) जश्त्वसन्धिः (B) श्चुत्वसन्धिः
(C) ष्टुत्वसन्धिः (D) चर्त्वसन्धिः

उत्तरम्: (A) जश्त्वसन्धिः (झलां जशोऽन्ते)

59. 'मनः + हरः' इत्यस्य सन्धिकार्ये कृते किं रूपं भवति?

- (A) मनोहरः (B) मनहरः
(C) मनस्हरः (D) मनःहरः

उत्तरम्: (A) मनोहरः (हशि च सूत्रेण उत्वं गुणश्च)

60. 'असौ' इति रूपम् 'अदस्' सर्वनामशब्दस्य कस्मिन् लिङ्गे विभक्तौ च भवति?

- (A) पुल्लिङ्गे प्रथमा-एकवचने (B) स्त्रीलिङ्गे द्वितीया-एकवचने
(C) नपुंसकलिङ्गे प्रथमा-एकवचने (D) पुल्लिङ्गे सप्तमी-एकवचने

उत्तरम्: (A) पुल्लिङ्गे प्रथमा-एकवचने

61. 'कुम्भकारः' इति पदे कः समासः?

- (A) उपपदतत्पुरुषः (B) अव्ययीभावः
(C) द्वन्द्वः (D) बहुव्रीहिः

उत्तरम्: (A) उपपदतत्पुरुषः (कुम्भं करोति इति कुम्भकारः)

62. मेघदूते मेघस्य दौत्यकार्यं केन प्रेषितम्?

- (A) यक्षेण (B) कुबरेण
(C) इन्द्रेण (D) रामेण

उत्तरम्: (A) यक्षेण

63. पाठयोजनायां 'श्यामपट्टकार्यम्' कस्मिन् सोपाने सर्वाधिकं प्रयुज्यते?

- (A) प्रस्तुतीकरणसोपाने (B) प्रस्तावनासोपाने
(C) गृहकार्यसोपाने (D) उद्देश्यकथने

उत्तरम्: (A) प्रस्तुतीकरणसोपाने

64. शिवराजविजये शिवाजीमहाराजस्य कः मुख्यः प्रतिपक्षी यवनसेनापतिः वर्णितः?

- (A) अफ़जलखानः (B) शाइस्ताखानः
(C) औरङ्गजेबः (D) जयसिंहः

उत्तरम्: (A) अफ़जलखानः

65. नीतिशतके भर्तृहरिमतेन सर्वभूषणेषु परं भूषणं किम्?

- (A) शीलम् (सदाचारः) (B) सुवर्णम्
(C) विद्या (D) धनम्

उत्तरम्: (A) शीलम् (सदाचारः) ['शीलं परं भूषणम्']

66. संस्कृतशिक्षणे 'प्रत्यक्षविधेः' (Direct Method) मुख्यं वैशिष्ट्यं किम्?

- (A) मातृभाषायाः अप्रयोगः संस्कृतमाध्यमेन एव शिक्षणम् (B) केवलम् अनुवादकरणम्
(C) कण्ठस्थीकरणाय बलम् (D) व्याकरणसूत्राणाम् अभ्यासः

उत्तरम्: (A) मातृभाषायाः अप्रयोगः संस्कृतमाध्यमेन एव शिक्षणम्

67. 'अदात्' इति क्रियापदं कस्य धातोः कस्मिन् लकारे अस्ति?

- (A) 'दा' धातोः लुङ् लकारे (B) 'दा' धातोः लङ् लकारे
(C) 'दा' धातोः लट् लकारे (D) 'दा' धातोः लोट् लकारे

उत्तरम्: (A) 'दा' धातोः लुङ् लकारे

68. 'वृक्षात् पतितः' = 'वृक्षपतितः' इत्यत्र कः समासः?

- (A) पञ्चमीतत्पुरुषः (B) तृतीयातत्पुरुषः
(C) द्वितीयातत्पुरुषः (D) सप्तमीतत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) पञ्चमीतत्पुरुषः

69. शिवराजविजयस्य मङ्गलाचरणं कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृतम् अस्ति?

- (A) श्रीमद्भागवतपुराणात् (B) ऋग्वेदात्
(C) महाभारतात् (D) रामायणात्

उत्तरम्: (A) श्रीमद्भागवतपुराणात्

70. तालिकां समीचीनतया मेलयत (विभक्तिचिह्नानि - कारकाणि) -

स्तम्भः 'क' (कारकम्)	स्तम्भः 'ख' (विभक्तिः)
(1) कर्ता (स्वतन्त्रः)	(i) तृतीया
(2) कर्म (ईप्सिततमम्)	(ii) प्रथमा
(3) करणम् (साधकतमम्)	(iii) चतुर्थी
(4) सम्प्रदानम् (कर्मणा यमभिप्रैति)	(iv) द्वितीया

- (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii) (B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)
(C) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii) (D) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)

71. "_____ बालिका विद्यालयं गच्छति।" रिक्तस्थाने उचितं सर्वनामपदं चिनुत।

- (A) सा (B) सः
(C) तत् (D) ते

उत्तरम्: (A) सा

72. 'नीलकण्ठः' इति पदस्य लौकिकविग्रहः कः?

- (A) नीलः कण्ठः यस्य सः (शिवः) (B) नीलश्चासौ कण्ठः
(C) नीलस्य कण्ठः (D) नीलेन कण्ठः

उत्तरम्: (A) नीलः कण्ठः यस्य सः (शिवः - बहुव्रीहि समासः)

73. 'अक्षणा काणः' इति वाक्ये 'अक्षणा' पदे तृतीयाविभक्तेः विधायकं सूत्रं किम्?

- (A) येनाङ्गविकारः (B) साधकतमं करणम्
(C) सहयुक्तेऽप्रधाने (D) हेतौ

उत्तरम्: (A) येनाङ्गविकारः

74. 'अस्मद्' शब्दस्य पञ्चमी एकवचने रूपं किम्?

- (A) मत् (B) मम
(C) मयि (D) मया

उत्तरम्: (A) मत्

75. "विद्या ददाति _____।" रिक्तस्थानं पूरयत।

- (A) विनयम् (B) धनम्
(C) क्रोधम् (D) लोभम्

उत्तरम्: (A) विनयम् ('विद्या ददाति विनयं विनयाद्याति पात्रताम्')

76. 'किरातार्जुनीयम्' महाकाव्ये कस्य रसस्य प्रधानता अस्ति?

- (A) वीररसस्य (B) शृङ्गाररसस्य
(C) करुणरसस्य (D) शान्तरसस्य

उत्तरम्: (A) वीररसस्य

77. 'हरिः + शेते' इत्यस्य सन्धिकार्ये सति किं रूपं सिध्यति?

- (A) हरिश्रुते / हरिशेते (B) हरिःशेते
(C) हरिस्ते (D) हरिषेते

उत्तरम्: (A) हरिशेते (स्तोः श्चुना श्चुः इति श्चुत्वम्)

78. 'राजन्' शब्दस्य सप्तमी एकवचने रूपं किम्?

- (A) राज्ञि / राजनि (B) राज्ञा
(C) राज्ञे (D) राज्ञः

उत्तरम्: (A) राज्ञि / राजनि

79. 'सर्व' शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे प्रथमा बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) सर्वाः (B) सर्वे
(C) सर्वाणि (D) सर्वम्

उत्तरम्: (A) सर्वाः

80. 'स्था' धातोः लोट् लकारे मध्यमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) तिष्ठ (B) तिष्ठतु
(C) तिष्ठत (D) तिष्ठानि

उत्तरम्: (A) तिष्ठ

81. शिक्षणसूत्रे 'ज्ञाताद् अज्ञातं प्रति' इत्यस्य कः अभिप्रायः?

- (A) पूर्वज्ञानाधारितं नवीनज्ञानप्रदानम् (B) केवलम् अज्ञातविषयाणां पठनम्
(C) कठिननियमानां पूर्वं पाठनम् (D) पाठ्यपुस्तकाद् बहिर्गमनम्

उत्तरम्: (A) पूर्वज्ञानाधारितं नवीनज्ञानप्रदानम्

82. 'अर्थगौरवाय' कः कविः प्रसिद्धः?

- (A) भारविः (B) कालिदासः
(C) दण्डी (D) माघः

उत्तरम्: (A) भारविः ('भारवेरर्थगौरवम्')

83. "गुरवे नमस्कृत्य सः पठति।" अत्र 'नमस्कृत्य' इत्यत्र कः प्रत्ययः?

- (A) ल्यप् (B) क्त्वा
(C) तुमुन् (D) शतृ

उत्तरम्: (A) ल्यप् (उपसर्गपूर्वक-कृ-धातोः ल्यप् प्रत्ययः)

84. 'पिता पुत्र के साथ जाता है।' इत्यस्य शुद्धः संस्कृतानुवादः कः?

- (A) पिता पुत्रेण सह गच्छति। (B) पिता पुत्राय सह गच्छति।
(C) पिता पुत्रम् सह गच्छति। (D) पिता पुत्रात् सह गच्छति।

उत्तरम्: (A) पिता पुत्रेण सह गच्छति। ('सहयुक्तेऽप्रधाने' तृतीया)

85. शुकनासोपदेशे 'गर्भेश्वरत्वम्, अभिनवयौवनत्वम्, अप्रतिमरूपत्वम्, अमानुषशक्तित्वम्' एते चत्वारः के उक्ताः?

- (A) महती अनर्थपरम्परा (B) मोक्षसाधनानि
(C) धर्मगुणाः (D) विद्वत्ताचिह्नानि

उत्तरम्: (A) महती अनर्थपरम्परा (अनर्थपरम्परेयम्)

86. तालिकां समीचीनतया मेलयत (धातुः - लट् लकार प्रथमपुरुष एकवचनम्) -

स्तम्भः 'क' (धातुः)	स्तम्भः 'ख' (लट् प्रथमपुरुष एकवचन रूपम्)
(1) पा (पिब)	(i) पश्यति
(2) गम् (गच्छ)	(ii) पिबति

(3) दृश् (पश्य)

(iii) तिष्ठति

(4) स्था (तिष्ठ)

(iv) गच्छति

- (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii) (B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iii) (D) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(iii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)

87. 'विद्वत्पद्धतिः' कस्मिन् ग्रन्थे विद्यते?

- (A) नीतिशतके (B) किरातार्जुनीये
(C) उत्तररामचरिते (D) मेघदूते

उत्तरम्: (A) नीतिशतके (भर्तृहरिविरचिते)

88. बाणभट्टस्य 'कादम्बरी' कीदृशं काव्यम् अस्ति?

- (A) कथा (B) आख्यायिका
(C) चम्पू (D) नाटकम्

उत्तरम्: (A) कथा

89. 'चोरभयम्' पदस्य उचितः समासविग्रहः कः?

- (A) चोरात् भयम् (B) चोरस्य भयम्
(C) चोरेण भयम् (D) चोराय भयम्

उत्तरम्: (A) चोरात् भयम् (पञ्चमीतत्पुरुषः)

90. उत्तररामचरितस्य रचयिता कः?

- (A) भवभूतिः (B) कालिदासः
(C) भारविः (D) हर्षः

उत्तरम्: (A) भवभूतिः